

NIEUWE AANWINST

Phantom Landscape III – Triptych

Yang Yongliang

2007. Gicleedruk op papier,
drie panelen van elk 50 x 200 cm

Bijdrage: € 23.750 uit het

Themafonds Fotografie en Video

NATIONAAL MUSEUM VAN

WERELDCULTUREN

Aangekocht in 2022 met steun van
Vereniging Rembrandt (mede dankzij
haar Themafonds Fotografie en Video).

Een heden- daags Chinees landschap

Op het eerste gezicht lijkt het alsof we kijken naar een drieliuk van traditionele Chinese landschapsschilderingen, geschilderd met inkt op papier of zijde. Maar zodra we een stap dichterbij komen, blijkt dat we te maken hebben met een ingenieuze fotocollage die is opgebouwd uit beelden van stedelijke bebouwing. Mistige bergrotsen blijken te bestaan uit wolkenkrabbers, en wat van veraf bomen leken, zijn in feite bouwkransen en elektriciteitsmasten. Zelfs de rode stempels, die traditiegetrouw door kunstenaars en verzamelaars met rode zegelinkt op Chinese schilderijen en kalligrafieën worden gezet, blijken bij nader inzien een verwijzing naar de urbane omgeving: het zijn beeltenissen van putdeksels.

Dit monumentale werk van de toonaangevende Chinese kunstenaar Yang Yongliang (geb. 1980), getiteld *Phantom Landscape III - Triptych*, kon onlangs dankzij de genereuze steun van de Vereniging Rembrandt worden aangekocht door het Nationaal Museum van Wereldculturen - de fusie van Museum Volkenkunde in Leiden, het Tropenmuseum in Amsterdam en het Afrikamuseum in Berg en Dal, in samenwerking met Wereldmuseum Rotterdam. Deze belangrijke aanwinst biedt het museum de mogelijkheid om zijn gerenommeerde collectie historische en 20ste-eeuwse Chinese kunst te verbinden met het heden. Yang borduurt namelijk voort op een eeuwenoud genre om commentaar te leveren op het hedendaagse China.

Shanshui

Het genre waarnaar Yang verwijst heet *shanshui* [spreek uit: sjaansjwee] wat letterlijk 'bergen en water' betekent. Deze landschapsschilderingen met imposante hoge rotsen en waterpartijen in de vorm van rivieren of watervallen belichamen de werking van het universum volgens de Chinese filosofie van de vijf elementen (hout, vuur, aarde, metaal en water), waarbinnen yin en yang een fundamentele rol spelen. De interacties tussen die elementen sturen de seizoe-

nen en alle fenomenen van de natuur aan. De schilders creëerden visioenen van landschappen die de onmetelijkheid en verscheidenheid van de schepping verbeelden.

Het shanshui-genre werd toonaangevend in de Song-dynastie (960-1279), een absolute bloeiperiode voor de Chinese schilderkunst, waar latere kunstenaars zoals Wu Zheng (1878-1949) altijd weer naar terugverwijzen. Het genre werd vooral beoefend door literaten (ambtenaar-geleerden) die vaak in verre provincies gestationeerd waren en alle gelegenheid hadden om het veranderende landschap te observeren tijdens lange reizen van en naar de hoofdstad.

Deze literati-kunstenaars streefden in hun landschapsschilderingen niet naar een directe weergave van de werkelijkheid, maar richtten zich op de essentie van de natuur. Het waren gecultiveerde landschappen waarin de kunstenaar zijn innerlijke beleving tot uitdrukking bracht. Yang Yongliang volgt deze traditie. Zijn landschappen zijn niet gewoonweg een impressie van wat hij om zich heen ziet als hij door de stad reist, maar reflecteren zijn beeld van en kritische blik op de hedendaagse samenleving. Door dezelfde beeldtaal te gebruiken als de traditionele Chinese shanshui-kunstenaars herhaalt Yang hun oproep tot de terugkeer naar een harmonieuze balans tussen mens en natuur.

Serie *Phantom Landscape*

Yang is geboren en getogen in Shanghai, een metropool die gedurende zijn leven in een razend tempo is getransformeerd. Hij maakte van dichtbij mee hoe technologische ontwikkelingen, urbanisatie en modernisering onderdeel werden van de manier van leven

in het zich nog altijd snel ontwikkelende China. Yang begon enorme hoeveelheden foto's te nemen van het stedelijke landschap in zijn omgeving: oude gebouwen, modernere gebouwen van verschillende hoogten, bouwputten, sloofterreinen en een pretpark. Uit zijn inmiddels omvangrijke database met ruw materiaal selecteert hij details die hij bewerkt, bijvoorbeeld door achtergronden te verwijderen en individuele gebouwen uit te knippen. Vervolgens bouwt hij met deze bewerkte details een beeld op om een shanshui-landschap te creëren, op een manier die vergelijkbaar is met de traditionele penseelvoering in inkschilderingen. In Yangs woorden reflecteert dit 'het ontwikkelingstraject in een doorsnee Chinese stad, alsook de verschillende lagen, fasen en textuur van deze stedelijke ontwikkeling'.

Yang begon de serie *Phantom Landscape* in 2006, met shanshui-achtige werken in verschillende formaten, zoals horizontale stukken die verwijzen naar handrolschilderingen, en kleinere

Landschapsschildering

Wang Shimin, naar 18de eeuw. Inkt op zijde, 134 x 56 cm (exclusief montering)
NATIONAAL MUSEUM VAN WERELDCULTUREN

Aangekocht in 1955 met steun van de Vereniging Rembrandt.

Landschapsschildering

Wu Zheng
1944. Inkt op papier, 132 x 32,5 cm (exclusief montering)
NATIONAAL MUSEUM VAN WERELDCULTUREN

ronde werken die associaties oproepen met schilderijen op zijde die van oudsher bedoeld waren om te worden gemonteerd als waaiers, maar vaak werden verzameld in albums. De onlangs aangekochte triptiek is het meest monumentale werk in de serie, en heeft daarmee de grootste impact. Door het verticale formaat slaat het visueel ook een sterke brug naar de bestaande collectie van Chinese beeldende kunst in het Nationaal Museum van Wereldculturen, waarvan het overgrote deel uit verticaal gemonteerde hangrolschilderingen bestaat.

Complexe en gemengde emoties

Yang werpt in zijn werk vragen op over de verhouding tussen menselijkheid en snelle technologische ontwikkelingen, het dilemma van sociale vooruitgang versus het behoud van cultuur en milieu: 'Ik houd van de stad om haar vertrouwdheid en de vriendelijkheid, maar ik haat haar nog meer omdat ze te snel verandert, en alles om zich heen in een onvoorstelbaar tempo verzwelgt;

ik houd van de diepgang en diepzinnigheid van de traditionele Chinese cultuur, maar ik haat haar nog meer omdat ze zo conservatief is en zichzelf zo halsstarrig beperkt.' Yang zegt deze complexe en gemengde emoties te gebruiken om zijn kunstwerken te maken, en het als een uitdaging te zien twee uitersten in een kunstwerk bijeen te brengen zonder de harmonie uit het oog te verliezen. In plaats van tegenstrijdige elementen rigoureuus samen te voegen, bouwt hij naar eigen zeggen een systeem waarbinnen volledig tegengestelde motieven op een harmonieuze manier samen kunnen komen.

Phantom Landscape III - Triptych is een esthetisch krachtige kritiek op de snelle urbanisatie en industrialisatie van China die ten koste gaat van de natuur. Daarnaast toont dit werk de huidige relevantie van het meer dan duizend jaar oude shanshui-genre, door te reflecteren op het veranderende landschap en de huidige realiteit. De aankomende maanden wordt het drieluik getoond in Museum Volkenkunde. Vanaf eind 2024 zal het een prominente plek innemen in een tijdelijke tentoonstelling over maakcultuur in China die achtereenvolgens te zien zal zijn in Wereldmuseum Rotterdam en het Tropenmuseum in Amsterdam. ↘

Willemijn van Noord is conservator
China van het Nationaal Museum van
Wereldculturen

Nu te zien

Nieuwsgierig geworden? Van 14 maart tot en met 7 mei is *Phantom Landscape III - Triptych* te bewonderen in een speciale opstelling in Museum Volkenkunde te Leiden.

Foto: Siepke van Kaulen

Dichter bij de kunst

Als lid van de Vereniging Rembrandt kom je dichterbij de kunst. Voor leden die hun gift toewijzen aan een van de Themafondsen geldt dit zelfs in letterlijke zin, want zij worden uitgenodigd voor speciale bijeenkomsten rond nieuwe aanwinsten die met een bijdrage uit het Themafonds zijn aangekocht. Zo was er op zondag 11 december 2022 een intieme ontvangst in Museum Volkenkunde naar aanleiding van de aankoop van *Phantom Landscape III - Triptych*. Rembrandtleden Henk Keijser en Mieke Span waren erbij.

Henk Keijser en Mieke Span zijn sinds 2005 lid van de Vereniging Rembrandt. Een jaar of zes geleden sloten ze een Leermeesterlidmaatschap af. Dat stelde hen in de gelegenheid hun schenking aan een specifiek Themafonds toe te wijzen en daarmee aankopen op hun favoriete verzamelgebied te steunen. De keuze voor fotografie was snel gemaakt, vertelt Mieke: 'We kijken graag naar kunst en bezoeken veel musea. Of het nu gaat om tentoonstellingen of om kunst voor thuis aan de muur: we merken dat we elke keer weer voor fotografie kiezen.' 'Ook de ontwikkeling van de fotografie vinden we interessant,' vult Henk aan. 'En hoe een kunstenaar als Breitner bijvoorbeeld fotografeerde, en die foto's gebruikte voor zijn schilderijen.'

De bijeenkomst in Museum Volkenkunde vond ver voor de bekendmaking van de aankoop plaats, de foto's van Yang Yongliang waren zelfs nog maar net in Leiden aangekomen. Het museum had speciaal voor de groep Rembrandtleden een kleine presentatie ingericht in het depot.

EXTRA VERDIEPING

Voor Henk Keijser en Mieke Span was het de eerste kennismaking met het werk van de Chinese kunstenaar. Ze kijken met veel genoegen terug op de middag in Leiden. 'Het was heel bijzonder, want we hingen met onze neus boven de werken,' vertelt Mieke. 'Normaal houd je gepaste afstand, maar nu konden we echt goed kijken. En het was ook interessant, want de conservator kon heel goed uitleggen hoe de foto's passen in de traditie van de Chinese kunst en in de collectie van het museum. Er werd veel tijd voor ons genomen en er was ook gelegenheid voor het stellen van vragen. Zo'n ontvangst biedt extra verdieping bij het kijken.'

Voor meer informatie over de verschillende Themafondsen en lidmaatschapsvormen bij de Vereniging Rembrandt zie www.verenigingrembrandt.nl of p. 53.